gemeente Zwartewaterland

In *vertrouwen*

verder *bouwen*

Najaarsnota 2026

Voorwoord

Met de Najaarsnota 2026 informeren wij de gemeenteraad over de financiële ontwikkelingen in het lopende begrotingsjaar. De nota geeft inzicht in de geconstateerde en verwachte afwijkingen ten opzichte van de door de raad vastgestelde begroting 2026. In de nota doen wij voorstellen om de begroting, waar nodig, hierop aan te passen. Met de vaststelling van deze begrotingswijzigingen door de gemeenteraad blijft de begroting actueel en kunnen wij op een rechtmatige manier uitgaven doen en inkomsten verantwoorden.

In de Najaarsnota informeren wij de raad niet over de voortgang van de doelstellingen en maatschappelijke opgaven, zoals deze in de programmabegroting zijn vastgesteld. Die verantwoording vindt plaats in het jaarverslag en de jaarrekening 2026.

Financiële samenvatting

Hieronder is een samenvattend overzicht opgenomen van de financiële mutaties die in deze Najaarsnota zijn verwerkt. Op basis van de huidige inzichten verwachten wij voor 2026 een positief begrotingsresultaat van ongeveer € 1,1 mln. Dit resultaat wordt in belangrijke mate veroorzaakt doordat de rijksbijdrage voor de opvang van Oekraïners hoger is dan de uitgaven, door een hogere rijksbijdrage die we ontvangen op basis van de uitkomsten van de mei- en septembercirculaire 2026, door de verkoop van gronden en door hogere rente-inkomsten uit schatkistbankieren.

Daarnaast verwachten wij dat een bedrag van € 150.000, dat was begroot voor het opstellen van een soortenmanagementplan, in 2026 niet wordt besteed. Omdat het de bedoeling is dat plan wel op te stellen, stellen wij voor dit bedrag via resultaatbestemming beschikbaar te houden voor uitvoering in 2027 en 2028. Hiermee blijft de financiële dekking voor de voorgenomen activiteiten behouden.

Ook zijn er tegenvallers. Een grote tegenvaller is het opnemen van een wachtgeldverplichting voor een oud-wethouder. Op grond van wet- en regelgeving moet het volledige bedrag voor de maximale looptijd van de verplichting ineens ten laste van dit jaar worden gebracht.

Financiële ontwikkeling

In onderstaande financiële samenvatting zijn de belangrijkste begrotingsmutaties (> € 50.000) opgenomen. Alle mutaties en een toelichting daarop zijn, gerangschikt per begrotingsprogramma, verderop in deze Najaarsnota opgenomen.

Najaarsnota 2026 (bedragen * € 1.000)	Bedrag
Vrijval Oekraïne gelden	800
Algemene uitkering (mei- en septembercirculaire)	143
Rente	130
Soortenmanagementplan	150
Degeneratievergoedingen	75
Verkoop gronden	150
Wachtgeldverplichting	-285
Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP)	150
Overige mutaties < € 50.000	-205
Saldo mutaties najaarsnota 2026	**1.108**
Budgetoverheveling soortenmanagementplan	150
Netto effect op het begrotingssaldo 2026	**958**

Sociaal domein

Binnen het programma Positieve gezondheid en participatie worden de budgetten voor Jeugdzorg en Wmo geactualiseerd. De voorgestelde budgetwijzigingen leiden tot verschuivingen tussen de budgetten, maar hebben per saldo geen effect op het verwachte rekeningresultaat. Deze mutaties zijn daarom niet opgenomen in de financiële tabel. Met deze aanpassing sluiten de budgetten beter aan

bij de actuele uitgavenontwikkeling en de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Binnen de Wmo neemt vooral het gebruik van huishoudelijke hulp en begeleiding toe, mede doordat inwoners langer ondersteuning houden; daartegenover dalen gemiddeld de uren en kosten per voorziening. Bij Jeugd verschuift de zorg van verblijf naar ambulante hulp - het aandeel ambulante specialistische voorzieningen steeg van 77% in 2024 naar 85% in 2026 - en wordt daarnaast meer ondersteuning via gezinscoaches ingezet.

Voorstellen

We stellen het volgende voor:

1. De in de Najaarsnota opgenomen budgetmutaties vast te stellen en deze te verwerken in de programmabegroting.
2. Het budget van € 150.000 voor het opstellen van een soortenmanagementplan beschikbaar te stellen voor uitgaven in 2028.
3. Een krediet van € 157.000 beschikbaar te stellen voor herstel van constructiegebreken van OBS de Vogelaar en dit bedrag ten laste te brengen van de algemene reserve.
4. Een extra krediet van € 35.000 beschikbaar te stellen voor de onvoorziene kosten aan de Keppelbrug en de jaarlijkse kapitaallasten van € 1.900 te verwerken in de begroting vanaf 2027.
5. Een extra krediet van € 35.000 beschikbaar te stellen voor de planschadevergoeding in verband met de uitbreiding van begraafplaats Sandtvoirt en de jaarlijkse kapitaallasten van € 800 te verwerken in de begroting vanaf 2028.
6. De structurele financiële effecten uit de Najaarsnota 2026 te betrekken bij de Zomernota 2027 en de Kadernota 2028.

Mutaties Najaarsnota 2026

In onderstaande tabel zijn de financiële afwijkingen in deze Najaarsnota opgenomen. De structurele mutaties betrekken we bij de Kadernota 2028 – 2030 en nemen we mee in een begrotingswijziging in 2027.

Bedragen * € 1. Een + = verlagen lasten of verhogen baten (voordeel), -/- = verhoging lasten of verlaging baten (nadeel).

01 Eff.samenw. bestuur&omgevin	Bedrag	I/S	Toelichting	
Voorziening wachtgeldverplichtingen	-285.000	I	Lasten	Als gevolg van het vertrek van een voormalig wethouder ontstaat een wachtgeldverplichting op basis van de APPA voor een periode van drie jaar en twee maanden. Voor de maximale omvang van deze lasten, moet in 2026 een eenmalige storting in de voorziening wachtgeld worden gedaan.
02 Positieve gezondheid/partic	**Bedrag**	**I/S**	**Toelichting**	
Oekraïne opvangkosten	800.000	I	Lasten	Op basis van de ervaringen in de afgelopen jaren verwachten wij dat de werkelijke kosten voor de gemeente voor opvang van Oekraïners ca € 2,5 miljoen bedragen over heel 2026. De vergoeding die wij van het rijk ontvangen over 2026 op basis van de normvergoeding per dag is hoger dan deze werkelijke kosten. Wij verwachten daarom een positief resultaat van ca. € 800.000.
Tijdelijke huisvesting en verhuiskosten voor basisscholen	-82.000	I	Lasten	Voor de tijdelijke huisvesting van basisschool Ichthus, VPCO Hasselt en de Rehobothschool is door het college in juni 2026 budget beschikbaar gesteld voor huur en verhuizing. Basisschool Ichthus krijgt in 2026 €12.000 en jaarlijks €22.000 van 2027 tot 2029 voor extra lokalen, plus €6.000 voor verhuizing. VPCO Hasselt gebruikt lokalen van basisschool De Driemaster en gebouw De Regenboog, waarbij de gemeente de huur- en verhuiskosten betaalt en het schoolbestuur de exploitatiekosten. De Rehobothschool verhuist tijdelijk naar de voormalige Maarten Lutherschool vanwege een ingrijpende renovatie.
04 Vitale econ./kernen/landsch	**Bedrag**	**I/S**	**Toelichting**	
Archeologische werkzaamheden Zwartewaterklooster	-34.000	I	Lasten	Om de in 2027 geplande (toeristische) herinrichting van de kloosterlocatie in Zwartewaterklooster uit te voeren, zijn voorbereidende werkzaamheden nodig. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd door Team Archeologie van de gemeente Zwolle. Het college heeft in oktober 2026 besloten deze voorbereidende werkzaamheden te laten uitvoeren, zodat de herinrichting in 2027 volgens planning kan plaatsvinden.

Archeologische werkzaamheden Zwartewaterklooster ten laste van algemene reserve	34.000	I	Baten	De in het verleden beschikbaar gestelde middelen voor archeologische determinering zijn bij de vaststelling van de jaarrekening 2025 toegevoegd aan de algemene reserve, omdat concrete plannen ontbraken. We stellen voor deze kosten nu ten laste van de algemene reserve te brengen.
Erfgoed en gemeentelijke monumenten	21.000	I	Lasten	Door vertraging bij onderhoud aan gemeentelijke monumenten worden subsidies later vastgesteld en uitbetaald, waardoor het budget in 2026 waarschijnlijk niet volledig wordt gebruikt. Ook voor advies over archeologie en cultuurhistorie wordt verwacht dat het budget dat jaar niet helemaal opgaat. Daarnaast is er een eenmalige subsidie ontvangen voor een waarderingsactiviteit voor monumentenvrijwilligers, die in de eerste helft van 2027 wordt uitgevoerd.
Verkoop gronden	150.000	I	Baten	In 2026 zijn er diverse grote percelen verkocht. In de begroting was hier geen rekening mee gehouden. Deze verkopen zorgen voor een incidenteel voordeel van € 150.000.
05 Bereikbaar & verkeersveilig	**Bedrag**	**I/S**	**Toelichting**	
Vrijval middelen GVVP	150.000	I	Lasten	In 2026 is het uitvoeringsprogramma verkeer vastgesteld. Voor de dekking van de kapitaallasten vanuit dit investeringsprogramma is vanaf 2027 een deel van het verkeersbudget (GVVP) structureel ingezet. Omdat de kapitaallasten voor de investeringen, zoals de verbetering van de fietsverbinding tussen Hasselt en Genemuiden, pas ontstaan in het jaar nadat de investering is afgerond, valt het budget voor 2026 vrij.
07 Onderh.op orde&veilige wijk	**Bedrag**	**I/S**	**Toelichting**	
Areaaluitbreiding ROVA groenprojecten	-40.000	S	Lasten	Van Rova is een mutatie ontvangen op de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) Beheer Openbare Ruimte voor 2026 als gevolg van areaaluitbreiding. Deze uitbreiding vloeit voort uit diverse gerealiseerde projecten binnen de gemeente, waardoor het te beheren groenareaal is toegenomen. Om te kunnen voldoen aan de verplichtingen uit de DVO wordt het budget voor openbaar groen structureel verhoogd met € 40.000.

Bijdrage Veiligheidsregio	30.000	I	Lasten	Uit de tweede bestuursrapportage van de Veiligheidsregio blijkt dat over geheel 2026 een incidenteel positief resultaat van € 1.3 miljoen wordt verwacht. Na toevoeging aan de algemene reserves blijft er € 740.000 over die aan de gemeenten wordt terugbetaald via de verdeelsleutel, (4,48% voor Zwartewaterland) waardoor afgerond € 30.000 wordt terugontvangen.
Degeneratievergoedingen	75.000	I	Baten	We zien al een aantal jaren dat de inkomsten uit degeneratievergoeding in werkelijkheid hoger zijn dan begroot. Voor 2027 en verdere jaren is de structurele verhoging van het budget degeneratievergoedingen inmiddels verwerkt. Voor 2026 is nog incidenteel sprake van meerinkomsten dan begroot van circa € 75.000.
Oeverbeschoeiingen en kademuren	-30.000	I	Lasten	Door noodzakelijk spoedonderhoud aan de watergang tussen de Arembergergracht en de Barsbekerbinnenpolder zijn extra kosten gemaakt. Na een veiligheidsincident is de vlonderconstructie geïnspecteerd. Tijdens de werkzaamheden bleek, dat naast de dekplanken, ook delen van de draagconstructie aan vervanging toe waren, waardoor aanvullende herstelwerkzaamheden noodzakelijk zijn.
Verkoop onroerend goed	1.500.000	I	Baten	De verkoop van het pand aan de burgemeester Malcorpslaan 99 geeft een boekwinst van € 1,5 miljoen.
Verkoop onroerend goed ten gunste van algemene reserve	-1.500.000	I	Lasten	In lijn met het accommodatiebeleid wordt de boekwinst uit de verkoop van de burgemeester Malcorpslaan 99 toegevoegd aan de reserve afstoten gemeentelijke gebouwen. Deze middelen blijven daarmee beschikbaar voor investeringen in het gemeentelijk vastgoed, waaronder de financiering van maatregelen voor de verduurzaming van onze panden.
09 Werken volgens Omgevingswet	**Bedrag**	**I/S**	**Toelichting**	

Soortenmanagementplan	150.000	I	Lasten	De uitvoering van het Soortenmanagementplan (SMP) loopt vertraging op. Momenteel werken meerdere gemeenten gezamenlijk toe naar een aanbesteding, waarbij de gemeente Ommen als penvoerder optreedt. De aanbesteding vindt naar verwachting begin 2027 plaats. Aansluitend start het benodigde ecologische onderzoek, dat naar verwachting circa twee jaar duurt. Hierdoor worden de voor 2026 geraamde middelen niet in dat jaar besteed. Voor 2027 is reeds een budget van € 150.000 beschikbaar gesteld. Voorgesteld wordt het niet-benutte budget uit 2026 via resultaatbestemming beschikbaar te houden en in de jaarschijf 2028 opnieuw beschikbaar te stellen.
11 Dekkingsmiddelen	**Bedrag**	**I/S**	**Toelichting**	
Algemene uitkering	100.000	I	Baten	Op basis van definitief vastgestelde maatstaven voor de algemene uitkering over 2024 en 2025 ontvangen we een nabetaling uit het gemeentefonds. De definitieve gegevens wijken positief af van de eerder gehanteerde voorlopige maatstaven. Hierdoor ontstaat een incidenteel voordeel.
Meicirculaire 2026 algemene uitkering	322.000	I	Baten	In juni 2026 is de raad geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire 2026. De financiële gevolgen nemen we mee in deze najaarsnota.
Rente financiering	130.000	I	Baten	De rentelasten voor langlopende leningen worden naar beneden bijgesteld, doordat het aantrekken van aanvullende korte- en langlopende financiering vanwege de gunstige liquiditeitspositie niet noodzakelijk blijkt. Daarnaast vallen de rentebaten hoger uit dan oorspronkelijk geraamd. Dit wordt veroorzaakt door een hoger gemiddeld saldo bij het schatkistbankieren, waardoor een hogere rentevergoeding wordt ontvangen. Op basis van de actuele ontwikkelingen worden de rentelasten verlaagd en de rentebaten verhoogd.
Septembercirculaire 2026 algemene uitkering	-279.000	I	Baten	De septembercirculaire 2026 leidt tot een actualisatie van de algemene uitkering door accresontwikkelingen, taakmutaties en overige fondsaanpassingen. De rijksbijdrage voor 2026 wordt hierdoor lager.
12 Overhead	**Bedrag**	**I/S**	**Toelichting**	

Arbodienstverlening en overige overheadkosten	-30.000	I	Lasten	De kosten voor arbodienstverlening vallen in 2026 hoger uit dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door een aantal langdurige verzuimdossiers waarvoor, in het kader van de Wet verbetering poortwachter, extra inzet van de bedrijfsarts en aanvullende arbodienstverlening noodzakelijk is. Daarnaast brengt de groei van de organisatie in de afgelopen jaren hogere overheadkosten met zich mee. Deze ontwikkeling wordt in 2026 incidenteel verwerkt. Bij de Zomernota 2027 en de Kadernota 2028 wordt beoordeeld in hoeverre sprake is van een structurele kostenontwikkeling en of aanpassing van de budgetten noodzakelijk is.
Informatisering	-35.500	I	Lasten	De incidentele lasten vallen hoger uit dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de invoering van het nieuwe zaaksysteem Djuma, waarbij het oude systeem Join gedurende een overgangsperiode gelijktijdig in gebruik bleef. Daarnaast zijn de kosten voor kennis- en informatievoorziening hoger door een organisatiebrede pilot met Wolters Kluwer, waarbij nog niet alle bestaande SDU-abonnementen konden worden beëindigd.
Inkoopuren SSC ONS	-15.000	I	Lasten	Voor adviezen over inkopen en aanbestedingen van SSC ONS wordt een overschrijding van circa € 15.000 verwacht (150 uur à € 100). Deze overschrijding wordt veroorzaakt doordat intern meer aandacht is voor zorgvuldig en rechtmatig aanbesteden. Hierdoor wordt vaker gebruikgemaakt van de professionele ondersteuning en begeleiding van SSC ONS.
Verhoging vergoeding woon-werkverkeer en dienstreizen	-23.250	S	Lasten	Het personeelshandboek bepaalt dat de vergoeding voor woon-werkverkeer het bedrag is dat de Belastingdienst maximaal toestaat. In 2026 is dat bedrag bepaald op € 0,25. Dat is een verhoging van € 0,02 ten opzichte van de jaren ervoor.
Saldo mutaties Najaarsnota 2026	**1.108.250**			

Aanvragen resultaatbestemming 2026

Wij stellen voor om het budget voor het opstellen van een soortenmanagementplan opnieuw beschikbaar te stellen voor uitgaven in de komende jaren. In de Kadernota 2026 is in de jaren 2026 en 2027 een bedrag opgenomen van € 150.000 per jaar. Het budget is in 2026 niet besteed. De werkzaamheden schuiven een jaar door en vinden plaats in 2027 en 2028. Door het bedrag van € 150.000 opnieuw beschikbaar te stellen voor 2028 kan het soortenmanagementplan alsnog worden opgesteld en uitgevoerd conform de aangepaste planning.

- Soortenmanagementplan € 150.000

Investeringskredieten

Constructiegebreken OBS de Vogelaar

OBS De Vogelaar in Genemuiden heeft een renovatie- en verduurzamingsproject ondergaan met als doel het schoolgebouw voor de komende 25 jaar geschikt te houden voor onderwijshuisvesting. De renovatie richt zich onder meer op verbetering van energie efficiëntie, binnenklimaat, comfort, duurzaamheid en toekomstbestendigheid van het gebouw. Tijdens de voorbereidende werkzaamheden, met name gedurende de sloop- en stripfase, zijn diverse verborgen gebreken en constructiefouten aan het licht gekomen die vooraf niet zichtbaar of voorzienbaar waren. Daardoor zijn er meerkosten, die voor rekening van de gemeente komen.

Te nemen besluit(en):

1. Een krediet van € 157.000 beschikbaar te stellen voor herstel van constructiegebreken van OBS de Vogelaar en dit bedrag ten laste te brengen van de algemene reserve.

Keppelbrug

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden aan de Keppelbrug zijn onvoorziene omstandigheden aan het licht gekomen die vooraf niet volledig konden worden vastgesteld. Deze hebben geleid tot extra kosten ten opzichte van het beschikbare projectbudget. De werkelijke kosten zijn € 35.000 hoger dan het beschikbare krediet van € 290.000. Belangrijkste oorzaken van de extra kosten zijn dat de aanbrug ook vervangen moest worden en dat hergebruik van stalen onderdelen uit de brug niet mogelijk bleek. Daarnaast moest ook de kade onder de brug hersteld worden. Dit werd pas zichtbaar toen de oude brug was verwijderd. De aanvullende investering leidt vanaf 2027 tot structurele kapitaallasten van circa € 1.900 per jaar. Deze lasten worden vanaf 2027 verwerkt in de begroting.

Te nemen besluit(en):

1. Een extra krediet van € 35.000 beschikbaar te stellen voor de onvoorziene kosten en de jaarlijkse kapitaallasten van € 1.900 te verwerken in de begroting vanaf 2027.

Begraafplaats Sandtvoirt

Voor de uitbreiding van begraafplaats De Sandtvoirt is een planschadevergoeding toegekend aan een omwonende belanghebbende. Deze vergoeding bedraagt € 35.000. Met deze kosten was bij de vaststelling van het investeringskrediet geen rekening gehouden. Deze planschade heeft een directe relatie met de uitbreiding van de begraafplaats. Daarom stellen wij voor het beschikbare investeringskrediet voor de uitbreiding van de begraafplaats met € 35.000 te verhogen.

De werkzaamheden voor de uitbreiding worden naar verwachting in 2027 afgerond. De aanvullende investering leidt vanaf 2028 tot structurele kapitaallasten van circa € 800 per jaar, gebaseerd op een afschrijvingstermijn van 50 jaar. Deze lasten worden vanaf dat jaar verwerkt in de begroting.

Te nemen besluit(en):

1. Een extra krediet van € 35.000 beschikbaar te stellen voor de planschadevergoeding en de jaarlijkse bijbehorende kapitaallasten van € 800 te verwerken in de begroting vanaf 2028.

1 Effectieve samenwerking tussen bestuur en omgeving

In onze manier van werken staat de samenleving centraal. We voelen ons betrokken bij onze omgeving en stellen ons verbindend op. We geven ruimte vanuit vertrouwen aan maatschappelijke en inwonersinitiatieven. Deze dragen onder andere bij aan de leefbaarheid, de veiligheid in wijk of buurt en positieve gezondheid. Vooruitgang boeken op deze thema's kunnen we alleen samen. Onze kerntaken vervullen we dus ten dienste van en mét de samenleving. Deze betrekken we vroegtijdig bij beleidskeuzes en/of grote ontwikkelingen. Waarbij we vanaf het begin duidelijk zijn over het samenspel en de ruimte die er is voor participatie.

Als overheid nemen we het voortouw in de grote opgaven die op ons af komen. Of het nu gaat om de energietransitie, het opvangen van crises of het vlottrekken van de woningbouw. We nemen verantwoordelijkheid in het maken van goede procesafspraken en het zorgvuldig, integer en integraal afwegen van belangen. De vereiste integrale blik versterken we door in de toekomst het gebiedsgericht werken te versterken. Dit doen we op de schaal van kern en buurt, maar ook bij de combinatie van opgaven die zich voordoen op bovenlokale en regionale schaal.

De uitvoering van het Rijksbeleid verloopt steeds vaker via regionale samenwerkingsverbanden. De komst van krachtige regio's vraagt van ons een zorgvuldige positiebepaling. We zijn attent op een goede inrichting van de governance van deze samenwerkingsvormen. Ons uitgangspunt is dat de democratische legitimiteit van te nemen besluiten voor de deelnemende overheden behouden blijft. Met name in de Regio Zwolle gaan grote geldstromen om en worden beslissingen voorbereid met merkbare gevolgen voor de regionale economie en leefomgeving. Deze vergen een zorgvuldige weging van de participerende overheden. Onze gemeenteraad dient goed te zijn aangehaakt. We ondersteunen slimme samenwerking om gezamenlijke doelen te bereiken. Tegelijk blijven we dicht bij onze lokale identiteit, ambities en doelen.

Onze organisatie is dienstbaar aan het uitvoeren van de steeds complexer wordende taken voor onze samenleving. De alom aanwezige schaarste op de arbeidsmarkt doet zich ook bij ons gelden. We willen een aantrekkelijk werkgever zijn en blijven investeren in onze organisatie. Onder andere als het gaat om het benutten en ontwikkelen van talent en de vereiste competenties. Het goed inrichten van de mogelijkheden om plaats- en tijdonafhankelijk te werken draagt bij aan onze attractiviteit als werkgever.

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur	1.822	0	1.822	303	0	303	2.125	0	2.125
Totaal programma's	**1.822**	**0**	**1.822**	**303**	**0**	**303**	**2.125**	**0**	**2.125**
Resultaat voor bestemming	1.822	0	1.822	303	0	303	2.125	0	2.125
Reservemutaties									
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal reservemutaties	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	1.822	0	1.822	303	0	303	2.125	0	2.125

Mutaties programma

De verwerking van de mei- en septembercirculaire 2026 leidt tot mutaties binnen dit programma. Deze wijzigingen maken onderdeel uit van de financiële doorwerking van de circulaires en worden daarom niet afzonderlijk toegelicht.

Bestuur	Bedrag	I/S	Toelichting
Voorziening wachtgeldverplichtingen	-285.000	I	Als gevolg van het vertrek van een voormalig wethouder ontstaat een wachtgeldverplichting op basis van de APPA voor een periode van drie jaar en twee maanden. Voor de maximale omvang van deze lasten, moet in 2026 een eenmalige storting in de voorziening wachtgeld worden gedaan.

2 Positieve gezondheid, participatie en preventie

Positieve gezondheid, zelfredzaamheid en volwaardig mee kunnen doen raakt onze inwoners. We stimuleren de zelfregie en eigen kracht van mensen. Met maatschappelijke partners, werkgevers, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen staan we inwoners hierin ter zijde. Dit gebeurt in de vorm van voorlichting en preventie, vroeg-signalering en het verlenen van (thuisnabije) zorg als dit nodig is. Het gebieds- of kerngericht werken versterken we, zodat we dichtbij onze inwoners en hun leefomgeving ondersteuningsvragen snel kunnen signaleren en adequater aan kunnen pakken. Iedereen mag er zijn en vanuit goed burgerschap wordt daar verantwoord, respectvol en gewetensvol mee omgegaan.

Samen richten we ons op de pijlers die bijdragen aan de kwaliteit van leven en een betekenisvol bestaan.

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Beheer ov. gebouwen en gronden	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Openbaar basisonderwijs	51	0	51	0	0	0	51	0	51
Onderwijshuisvesting	1.280	0	1.280	82	0	82	1.362	0	1.362
Onderwijsbeleid en leerlingzkn	1.777	685	1.092	0	0	0	1.777	685	1.092
Sportbeleid en activering	1.765	152	1.613	-3	0	-3	1.762	152	1.610
Sportaccommodaties	9	0	9	0	0	0	9	0	9
Cult.-pres./productie/paticip.	197	49	148	0	0	0	197	49	148
Media	605	0	605	0	0	0	605	0	605
Samenkracht en burgerparticip.	5.420	3.779	1.641	-770	0	-770	4.650	3.779	871
WMO Toeg. eerstelijnsvoorz.	1.145	40	1.105	15	0	15	1.161	40	1.121
Jeugd Toeg. eerstelijnsvoorz.	727	0	727	5	0	5	731	0	731
Interg Toeg. eerstelijnsvoorz.	56	0	56	0	0	0	56	0	56
Inkomensregelingen	5.841	4.862	979	46	0	46	5.887	4.862	1.025
WSW en beschut werk	1.174	0	1.174	95	0	95	1.269	0	1.269
Arbeidsparticipatie	994	0	994	11	0	11	1.005	0	1.005
WMO Hulpmiddelen & diensten	958	42	916	37	0	37	995	42	953
WMO Huishoudelijke hulp	2.427	123	2.304	291	0	291	2.718	123	2.595
WMO Begeleiding	1.350	0	1.350	-198	0	-198	1.152	0	1.152
WMO Dagbesteding	389	0	389	-72	0	-72	317	0	317
WMO overige maatwerkarg.	82	0	82	75	0	75	157	0	157
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	7.446	86	7.360	-1.185	0	-1.185	6.260	86	6.175
Jeugdhulp met verblijf reg.	344	0	344	894	0	894	1.238	0	1.238
Jeugdhulp met verblijf land.	0	0	0	0	0	0	0	0	0

WMO PGB	142	0	142	27	0	27	168	0	168
Jeugd PGB	133	0	133	0	0	0	133	0	133
WMO Beschermd wonen	281	90	191	0	0	0	281	90	191
WMO maatschap. en vrouwen opv.	106	27	79	11	0	11	117	27	90
Jeugdbescherming	462	0	462	134	0	134	596	0	596
Jeugdreclassering	95	0	95	-21	0	-21	75	0	75
Jeugd Coördinatie en beleid	20	0	20	-18	0	-18	2	0	2
Volksgezondheid	1.949	209	1.741	0	0	0	1.949	209	1.741
Totaal programma's	**37.224**	**10.142**	**27.082**	**-545**	**0**	**-545**	**36.680**	**10.142**	**26.537**
Resultaat voor bestemming	37.224	10.142	27.082	-545	0	-545	36.680	10.142	26.537
Reservemutaties									
Mutaties reserves	57	2.029	-986	0	0	0	57	1.043	-986
Totaal reservemutaties	**57**	**2.029**	**-986**	**0**	**0**	**0**	**57**	**1.043**	**-986**
Resultaat na bestemming	37.281	11.185	26.096	-545	0	-545	36.737	11.185	25.551

Mutaties programma

Binnen het programma Positieve gezondheid en participatie worden de budgetten voor Jeugdzorg en Wmo geactualiseerd. De voorgestelde budgetwijzigingen leiden tot verschuivingen tussen de budgetten, maar hebben per saldo geen effect op het verwachte rekeningresultaat. Deze mutaties zijn daarom niet opgenomen in de financiële tabel. Met deze aanpassing sluiten de budgetten beter aan bij de actuele uitgavenontwikkeling en de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Binnen de Wmo neemt vooral het gebruik van huishoudelijke hulp en begeleiding toe, mede doordat inwoners langer ondersteuning houden; daartegenover dalen gemiddeld de uren en kosten per voorziening. Bij Jeugd verschuift de zorg van verblijf naar ambulante hulp - het aandeel ambulante specialistische voorzieningen steeg van 77% in 2024 naar 85% in 2026 - en wordt daarnaast meer ondersteuning via gezinscoaches ingezet.

Ook de verwerking van de mei- en septembercirculaire 2026 leidt tot diverse budgettaire mutaties binnen dit programma. Deze wijzigingen maken onderdeel uit van de financiële doorwerking van de circulaires en worden daarom niet afzonderlijk toegelicht.

Samenkracht en burgerparticip.	Bedrag	I/S	Toelichting
Oekraïne opvangkosten	800.000	I	Op basis van de ervaringen in de afgelopen jaren verwachten wij dat de werkelijke kosten voor de gemeente voor opvang van Oekraïners ca € 2,5 miljoen bedragen over heel 2026. De vergoeding die wij van het rijk ontvangen over 2026 op basis van de normvergoeding per dag is hoger dan deze werkelijke kosten. Wij verwachten daarom een positief resultaat van ca. € 800.000.

Tijdelijke huisvesting en verhuiskosten voor basisscholen	-82.000	I	Voor de tijdelijke huisvesting van basisschool Ichthus, VPCO Hasselt en de Rehobothschool is door het college in juni 2026 budget beschikbaar gesteld voor huur en verhuizing. Basisschool Ichthus krijgt in 2026 €12.000 en jaarlijks €22.000 van 2027 tot 2029 voor extra lokalen, plus €6.000 voor verhuizing. VPCO Hasselt gebruikt lokalen van basisschool De Driemaster en gebouw De Regenboog, waarbij de gemeente de huur- en verhuiskosten betaalt en het schoolbestuur de exploitatiekosten. De Rehobothschool verhuist tijdelijk naar de voormalige Maarten Lutherschool vanwege een ingrijpende renovatie.

3 Betaalbaar bouwen

Onze inwoners hebben een sterke binding met de plaats en de gemeenschap waarin zij leven. Kunnen wonen in een goed en betaalbaar huis in de eigen omgeving is voor veel mensen belangrijk. De beschikbaarheid van de juiste woningen is echter niet vanzelfsprekend. We willen voldoende woningen realiseren voor verschillende doelgroepen. Dit doen we door een evenwichtig woningaanbod te creëren, met een goede verhouding tussen huur- en koopwoningen en verschillende prijsklassen. We kijken ook naar alternatieve (tijdelijke) woonvormen. We voorzien daarbij in een divers aanbod voor onder andere starters, doorstromers, sociale huur, senioren, levensloopbestendig en beschermd wonen, statushouders en arbeidsmigranten. We werken op dit vlak samen met de woningcorporatie Wetland Wonen. Dit doen we aan de hand van prestatieafspraken.

We willen het karakter van onze kernen behouden, met inachtneming van de groeiambities van de Regio Zwolle. Onze woningbouw is gericht op de natuurlijke groei van de kernen en voldoet aan de lokale vraag.

Bij de bouw van nieuwe woningen streven we naar kwaliteit, duurzaamheid, voldoende groen en een goede en veilige inrichting van de wijk. Onze kernen zijn gelegen in een waardevol landschap. Door uit te breiden waar dit nodig is en in te breiden waar het kan, behouden we een goede balans. Woonvormen met thuisnabije zorg en participatiemogelijkheden in de eigen leefomgeving zijn belangrijk voor onze inwoners. Het bouwen voor speculanten en als belegging willen we tegengaan.

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Grondexpl. (niet bedrijven)	7.934	8.050	-116	0	0	0	7.934	8.050	-116
Wonen en bouwen	406	35	371	138	0	138	544	35	510
Totaal programma's	**8.340**	**8.085**	**255**	**138**	**0**	**138**	**8.478**	**8.085**	**394**
Resultaat voor bestemming	8.340	8.085	255	138	0	138	8.478	8.085	394
Reservemutaties									
Mutaties reserves	194	-194	194	0	0	0	194	0	194
Totaal reservemutaties	**194**	**-194**	**194**	**0**	**0**	**0**	**194**	**0**	**194**
Resultaat na bestemming	8.534	8.085	449	138	0	138	8.672	8.085	587

Mutaties programma

De verwerking van de mei- en septembercirculaire 2026 leidt tot mutaties binnen dit programma. Deze wijzigingen maken onderdeel uit van de financiële doorwerking van de circulaires en worden daarom niet afzonderlijk toegelicht.

4 Vitale economie, beleefbare kernen en landschap

Ondernemers willen we zoveel mogelijk behouden voor Zwartewaterland. Onze bedrijven zorgen voor werkgelegenheid, dragen bij aan de sociale structuur en ondersteunen tal van activiteiten. De Topwerklocatie is in economisch opzicht van belang. Bij de doorontwikkeling van bedrijvigheid willen we een duurzaam evenwicht vinden tussen mens, milieu, landschap en economie. Dit vragen wij ook van onze ondernemers. Samen met hen dragen we zorg voor een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
Waarbij ruimte is voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en leerwerk-plekken.
Met inwoners en (vrijwilligers)organisaties zetten we in op een bloeiende vrijetijdseconomie en de uitvoering van de leefbaarheidsplannen. Hierdoor worden onze centra, de kernen en het buitengebied nog aantrekkelijker voor onze inwoners en toeristen. We werken aan goede informatievoorziening, het optimaliseren van voorzieningen, arrangementen en activiteiten waarin de identiteit van onze plaatsen tot uitdrukking komt.

We stimuleren de samenwerking tussen de detailhandel, horeca en cultuur. Meer en langer bezoek zorgt voor meer besteding. Dit helpt om de (winkel)voorzieningen voor onze eigen inwoners in stand te houden. Met ondernemers werken we aan toekomstbestendige winkelgebieden. Vrijkomende winkelpanden kunnen onder voorwaarden een andere invulling krijgen.

Elke gemeente mag volgens de wet zelf bepalen hoeveel koopzondagen er zijn. Een 24-uurseconomie heeft tot gevolg dat er te weinig sprake is van een collectief rustmoment. De collectieve rustdag op zondag komt een vitale samenleving ten goede en is van grote waarde.

Samen met maatschappelijke en culturele organisaties versterken we het verhaal en het verbinden van onze cultuurhistorische parels. Zowel in de gebouwde omgeving als in het landelijk gebied. Door te beschikken over een goed netwerk van wandel- en fietspaden, wordt onze natuur beter toegankelijk voor recreatie en beleving.

De agrarische sector is onmisbaar voor ons buitengebied. De agrarische ondernemers hebben een belangrijke rol bij het duurzaam beheer van het gebied en het behoud van de karakteristiek van een open polderlandschap. In ons veenweidegebied spelen diverse opgaven zoals de bodemdaling en het beperken van milieubelastende stoffen. Deze vergen een integrale benadering. We zetten in op een toekomstbestendige inrichting en landgebruik. Waarbij een goed perspectief voor onze agrariërs behouden blijft.

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Beheer ov. gebouwen en gronden	226	376	-150	0	150	-150	226	526	-300
Economische ontwikkeling	493	0	493	0	0	0	493	0	493
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	13.581	13.495	86	0	0	0	13.581	13.495	86
Bedrijfsloket en bedr.regeling	277	40	236	0	0	0	277	40	236
Economische promotie	258	28	230	40	5	35	298	33	265
Cult.-pres./productie/paticip.	15	0	15	0	0	0	15	0	15
Musea	107	0	107	0	0	0	107	0	107
Cultureel erfgoed	57	0	57	-20	1	-21	37	1	36
Media	21	0	21	0	0	0	21	0	21
Openbaar groen en opl recr.	14	0	14	0	0	0	14	0	14

Samenkracht en burgerparticip.	672	0	672	0	0	0	672	0	672
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	147	0	147	0	0	0	147	0	147
Totaal programma's	**15.869**	**13.939**	**1.930**	**20**	**156**	**-137**	**15.889**	**14.095**	**1.793**
Resultaat voor bestemming	15.869	13.939	1.930	20	156	-137	15.889	14.095	1.793
Reservemutaties									
Mutaties reserves	110	1.349	-586	0	34	-34	110	730	-620
Totaal reservemutaties	**110**	**1.349**	**-586**	**0**	**34**	**-34**	**110**	**730**	**-620**
Resultaat na bestemming	15.979	14.635	1.344	20	190	-171	15.999	14.825	1.174

Mutaties programma

De verwerking van de mei- en septembercirculaire 2026 leidt tot mutaties binnen dit programma. Deze wijzigingen maken onderdeel uit van de financiële doorwerking van de circulaires en worden daarom niet afzonderlijk toegelicht.

Economische promotie	Bedrag	I/S	Toelichting
Archeologische werkzaamheden Zwartewaterklooster	-34.000	I	Om de in 2027 geplande (toeristische) herinrichting van de kloosterlocatie in Zwartewaterklooster uit te voeren, zijn voorbereidende werkzaamheden nodig. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd door Team Archeologie van de gemeente Zwolle. Het college heeft in oktober 2026 besloten deze voorbereidende werkzaamheden te laten uitvoeren, zodat de herinrichting in 2027 volgens planning kan plaatsvinden.
Archeologische werkzaamheden Zwartewaterklooster ten laste van algemene reserve	34.000	I	De in het verleden beschikbaar gestelde middelen voor archeologische determinering zijn bij de vaststelling van de jaarrekening 2025 toegevoegd aan de algemene reserve, omdat concrete plannen ontbraken. We stellen voor deze kosten nu ten laste van de algemene reserve te brengen.
Erfgoed en gemeentelijke monumenten	21.000	I	Door vertraging bij onderhoud aan gemeentelijke monumenten worden subsidies later vastgesteld en uitbetaald, waardoor het budget in 2026 waarschijnlijk niet volledig wordt gebruikt. Ook voor advies over archeologie en cultuurhistorie wordt verwacht dat het budget dat jaar niet helemaal opgaat. Daarnaast is er een eenmalige subsidie ontvangen voor een waarderingsactiviteit voor monumentenvrijwilligers, die in de eerste helft van 2027 wordt uitgevoerd.
Verkoop gronden	150.000	I	In 2026 zijn er diverse grote percelen verkocht. In de begroting was hier geen rekening mee gehouden. Deze verkopen zorgen voor een incidenteel voordeel van € 150.000.

5 Bereikbaar en verkeersveilig

De bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid van onze kernen is belangrijk. Iedereen moet van de aanwezige voorzieningen in de kernen gebruik kunnen blijven maken. Dat geldt voor zowel de stadskernen en het buitengebied als bedrijventerreinen. Het hoofddoel is daarom het realiseren van een veilig, betrouwbaar en duurzaam verkeers- en vervoerssysteem voor iedereen en voor alle modaliteiten. Dit betekent dat de openbare ruimte zodanig ingericht moet zijn dat iedereen zich kan verplaatsen zonder dat het leidt tot onveilige situaties. Hierbij hebben we in het bijzonder oog voor de kwetsbare verkeersdeelnemers bij de vormgeving van ons verkeersbeleid.

Verkeersveiligheid is een complex samenspel van gedrag, kennis en een begrijpelijke inrichting van de weg. Samen met andere organisaties stimuleren we verkeersveilig gedrag en verkeerseducatie bij zowel jonge als oude doelgroepen. Verder werken we continu aan een begrijpelijke en passende inrichting van de openbare ruimte door de weginrichting aan te laten sluiten bij de functie van de weg. Hierbij volgen we de nieuwste landelijke inzichten, waarbij extra aandacht uitgaat naar de omgeving van scholen en van andere openbare voorzieningen.

We streven er naar onze gemeente zo goed mogelijk bereikbaar te houden en willen tenminste het niveau op peil houden. We stimuleren de verduurzaming van het vervoer door de plaatsing van openbare laadpalen. Doorgaande verkeersstromen willen we zoveel mogelijk buiten de woonkernen houden door slimme routering. Daarnaast vinden we het van wezenlijk belang dat onze kernen en bedrijventerreinen goed toegankelijk zijn met het OV en de fiets. Betere fietsverbindingen tussen de kernen en realisatie van voldoende fietsenstallingen zijn belangrijke uitgangspunten in de planning voor de komende jaren.

Tegelijkertijd zijn er ontwikkelingen die haaks staan op onze wensen ten aanzien van verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Zo neemt het aantal auto's per huishouden toe en dat leidt tot een hogere parkeerdruk en verminderde leefbaarheid. In de winkelgebieden en woonwijken vraagt deze trend daarom om extra inzet op parkeren. Naast betere zichtbaarheid van handhaving in gereguleerde gebieden is ontwikkeling van centrale parkeervoorzieningen buiten de stadskernen een ingezette lijn. Bij reconstructie of rioleringswerkzaamheden proberen we, integraal en in samenwerking met bewoners, meer (fiets)parkeerplaatsen te creëren in straten met een hoge parkeerdruk—waarbij we rekening houden met ruimte voor voldoende groen. We blijven handelen vanuit de overtuiging om de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid van onze kernen hoog houden en waar mogelijk te verbeteren.

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Beheer ov. gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	384	30	354	-150	0	-150	234	30	204
Parkeren	106	0	106	0	0	0	106	0	106
Totaal programma's	**490**	**30**	**460**	**-150**	**0**	**-150**	**340**	**30**	**310**
Resultaat voor bestemming	490	30	460	-150	0	-150	340	30	310
Reservemutaties									
Mutaties reserves	0	24	-12	0	0	0	0	12	-12
Totaal reservemutaties	**0**	**24**	**-12**	**0**	**0**	**0**	**0**	**12**	**-12**
Resultaat na bestemming	490	42	448	-150	0	-150	340	42	298

Mutaties programma

Verkeer en vervoer	Bedrag	I/S	Toelichting
Vrijval middelen GVVP	150.000	I	In 2026 is het uitvoeringsprogramma verkeer vastgesteld. Voor de dekking van de kapitaallasten van dit investeringsprogramma is vanaf 2027 een deel van het verkeersbudget structureel omgezet in kapitaallasten en daarmee is het verkeersbudget structureel verlaagd. Voor 2026 is dat nog niet het geval omdat kapitaallasten pas ontstaan in het jaar nadat de investering is afgerond. In 2026 verwachten wij dit gedeelte van het verkeersbudget niet in te zetten.

6 Duurzaam en toekomstbestendig

Onze aarde willen we met een duurzaam perspectief doorgeven aan toekomstige generaties. We werken daarom op een verantwoorde manier toe naar een energiesysteem van volledig hernieuwbare energie. Als overheid spelen we een essentiële rol in deze energietransitie. Ook als het gaat om de haalbaarheid en betaalbaarheid en dat iedereen meekan in de overstap. Voor zon en wind zorgen we voor een goede ruimtelijke inpassing, mede vanwege onze ligging in het Nationaal Landschap. Bij zonne-energie spreken we een voorkeur uit voor zon op dak. We zijn kritisch op het gebruik van kostbare landbouwgrond. Indien vanwege de opgave zon op land nodig is, hechten we aan multifunctioneel ruimtegebruik. Naast de inpassing van grootschalige opwek hebben we ook aandacht voor kleinere initiatieven. Inwoners worden nauw betrokken bij de plannen. Zij profiteren zoveel mogelijk van de voordelen.

Stapsgewijs nemen we afscheid van aardgas. Het belang van het drastisch terugschroeven van het gebruik van vervuilende fossiele brandstoffen, wordt nog eens onderstreept door de wereldwijde onzekere energiemarkt. Inwoners en bedrijven spelen een belangrijke rol in deze maatschappelijke opgave. We stimuleren hen energie te besparen, duurzaam te wonen en te werken, afval te beperken, te scheiden en circulair te produceren. Als gemeente nemen we de verantwoordelijkheid voor onze eigen gebouwen en bedrijfsvoering.

We spelen in op de veranderingen in het klimaat. Met onze maatregelen beperken we de gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en de kans op overstromingen. Ruimte voor water, vergroening en vergroting van de biodiversiteit staan hoog op de agenda, zowel in de bestaande kernen, de uitbreidingslocaties als in het buitengebied.
De stikstofproblematiek vergt een integrale aanpak.

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Treasury	0	100	-100	0	0	0	0	100	-100
Afval	2.067	393	1.674	0	0	0	2.067	393	1.674
Milieubeheer	4.655	2.474	2.181	16	0	16	4.671	2.474	2.197
Totaal programma's	**6.722**	**2.967**	**3.755**	**16**	**0**	**16**	**6.738**	**2.967**	**3.771**
Resultaat voor bestemming	6.722	2.967	3.755	16	0	16	6.738	2.967	3.771
Reservemutaties									
Mutaties reserves	0	42	-21	0	0	0	0	21	-21
Totaal reservemutaties	**0**	**42**	**-21**	**0**	**0**	**0**	**0**	**21**	**-21**
Resultaat na bestemming	6.722	2.988	3.734	16	0	16	6.738	2.988	3.750

Mutaties programma

De verwerking van de mei- en septembercirculaire 2026 leidt tot mutaties binnen dit programma. Deze wijzigingen maken onderdeel uit van de financiële doorwerking van de circulaires en worden daarom niet afzonderlijk toegelicht.

7 Onderhoud op orde, veilige wijken en buurten

Het is belangrijk dat inwoners zich veilig en prettig voelen in hun wijk of buurt. Mensen hechten veel waarde aan de kwaliteit van hun woon- en leefomgeving. De inrichting van de publieke ruimte, het toezicht hierop en het onderhoud krijgen in onze gemeente dan ook veel aandacht. Als het gaat om de kwaliteit van de openbare ruimte hebben we in de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet. Het beheer en onderhoud is op orde en onze kernen hebben een goede uitstraling. Dit willen we vasthouden in de komende periode.
Onze buitenruimte richten we zo in dat er sprake is van voldoende groen, met aandacht voor het veranderende klimaat. Inwoners en bezoekers voelen zich uitgenodigd om er in te verblijven en elkaar te ontmoeten. Door vaker het buurtperspectief als uitgangspunt te nemen, kunnen we uitvoeringsmaatregelen in de leefomgeving combineren.

De samenleving speelt een belangrijke rol in de ervaren kwaliteit van de leefomgeving en het gevoel van veiligheid. We werken op dit vlak dan ook veel samen met inwoners, partnerorganisaties en ondernemers. Onze openbare ruimte richten we zo veilig mogelijk in. Door middel van preventie voorkomen we zoveel mogelijk dat handhaving nodig is.
Wanneer er sprake is van overlast of criminaliteit, wordt deze aangepakt. We stellen ons te weer tegen elke vorm van geweld, uitbuiting en ondermijning. Hiervoor slaan we ook in regionaal verband de handen ineen.

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Beheer ov. gebouwen en gronden	331	0	331	0	0	0	331	0	331
Crisisbeheersing en brandweer	2.062	5	2.057	-30	0	-30	2.032	5	2.027
Openbare orde en veiligheid	976	3	973	0	0	0	976	3	973
Verkeer en vervoer	4.284	23	4.262	-48	75	-123	4.236	98	4.139
Recreatieve havens	89	122	-33	0	0	0	89	122	-33
Econom. havens en waterwegen	453	174	279	30	0	30	483	174	309
Economische ontwikkeling	40	43	-3	0	0	0	40	43	-3
Bedrijfsloket en bedr.regeling	3	0	3	0	0	0	3	0	3
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	634	206	427	0	10	-10	634	216	418
Openbaar groen en opl recr.	2.124	0	2.124	40	0	40	2.164	0	2.164
Samenkracht en burgerparticip.	491	362	129	0	0	0	491	362	129
Riolering	3.204	16	3.188	0	0	0	3.204	16	3.188
Milieubeheer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	441	30	411	48	0	48	489	30	459
Wonen en bouwen	659	265	394	122	1.619	-1.497	782	1.885	-1.103
Totaal programma's	**15.790**	**1.250**	**14.541**	**162**	**1.704**	**-1.542**	**15.953**	**2.954**	**12.999**
Resultaat voor bestemming	15.790	1.250	14.541	162	1.704	-1.542	15.953	2.954	12.999

Reservemutaties									
Mutaties reserves	460	-777	-131	1.500	0	1.500	1.960	592	1.369
Totaal reservemutaties	**460**	**-777**	**-131**	**1.500**	**0**	**1.500**	**1.960**	**592**	**1.369**
Resultaat na bestemming	16.251	1.841	14.409	1.662	1.704	-42	17.913	3.545	14.368

Mutaties programma

De verwerking van de mei- en septembercirculaire 2026 leidt tot mutaties binnen dit programma. Deze wijzigingen maken onderdeel uit van de financiële doorwerking van de circulaires en worden daarom niet afzonderlijk toegelicht.

Openbaar groen en opl recr.	Bedrag	I/S	Toelichting
Areaaluitbreiding ROVA groenprojecten	-40.000	S	Van Rova is een mutatie ontvangen op de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) Beheer Openbare Ruimte voor 2026 als gevolg van areaaluitbreiding. Deze uitbreiding vloeit voort uit diverse gerealiseerde projecten binnen de gemeente, waardoor het te beheren groenareaal is toegenomen. Om te kunnen voldoen aan de verplichtingen uit de DVO wordt het budget voor openbaar groen structureel verhoogd met € 40.000.
Bijdrage Veiligheidsregio	30.000	I	Uit de tweede bestuursrapportage van de Veiligheidsregio blijkt dat over geheel 2026 een incidenteel positief resultaat van € 1.3 miljoen wordt verwacht. Na toevoeging aan de algemene reserves blijft er € 740.000 over die aan de gemeenten wordt terugbetaald via de verdeelsleutel, (4,48% voor Zwartewaterland) waardoor afgerond € 30.000 wordt terugontvangen.
Degeneratievergoedingen	75.000	I	We zien al een aantal jaren dat de inkomsten uit degeneratievergoeding in werkelijkheid hoger zijn dan begroot. Voor 2027 en verdere jaren is de structurele verhoging van het budget degeneratievergoedingen inmiddels verwerkt. Voor 2026 is nog incidenteel sprake van meerinkomsten dan begroot van circa € 75.000.
Oeverbeschoeiingen en kademuren	-30.000	I	Door noodzakelijk spoedonderhoud aan de watergang tussen de Arembergergracht en de Barsbekerbinnenpolder zijn extra kosten gemaakt. Na een veiligheidsincident is de vlonderconstructie geïnspecteerd. Tijdens de werkzaamheden bleek, dat naast de dekplanken, ook delen van de draagconstructie aan vervanging toe waren, waardoor aanvullende herstelwerkzaamheden noodzakelijk zijn.
Verkoop onroerend goed	1.500.000	I	De verkoop van het pand aan de burgemeester Malcorpslaan 99 geeft een boekwinst van € 1,5 miljoen.

Verkoop onroerend goed ten gunste van algemene reserve	-1.500.000	I	In lijn met het accommodatiebeleid wordt de boekwinst uit de verkoop van de burgemeester Malcorpslaan 99 toegevoegd aan de reserve afstoten gemeentelijke gebouwen. Deze middelen blijven daarmee beschikbaar voor investeringen in het gemeentelijk vastgoed, waaronder de financiering van maatregelen voor de verduurzaming van onze panden.

8 Transparante en toegankelijke dienstverlening

Als gemeente zijn we goed bereikbaar voor onze inwoners, organisaties en ondernemers. Onze dienstverlening is servicegericht en toegankelijk. We houden rekening met inwoners die niet of minder digitaal vaardig zijn. De informatie die we geven is actueel en transparant. We gaan zorgvuldig om met persoonsgegevens en minimaliseren het risico van verkeerd gebruik. Dit gebeurt onder andere door de beveiliging van onze gegevens en het bestrijden van digitale dreigingen en aanvallen. We spannen ons in voor vlotte afhandeltijden. Brieven en mails worden binnen de daarvoor geldende termijn beantwoord.

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Burgerzaken	1.296	461	834	26	7	19	1.322	468	854
Arbeidsparticipatie	41	41	0	0	0	0	41	41	0
Ruimtelijke ordening	175	0	175	0	0	0	175	0	175
Wonen en bouwen	96	0	96	0	0	0	96	0	96
Totaal programma's	**1.607**	**503**	**1.104**	**26**	**7**	**19**	**1.634**	**510**	**1.124**
Resultaat voor bestemming	1.607	503	1.104	26	7	19	1.634	510	1.124
Reservemutaties									
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal reservemutaties	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	1.607	503	1.104	26	7	19	1.634	510	1.124

Mutaties programma

De verwerking van de mei- en septembercirculaire 2026 leidt tot mutaties binnen dit programma. Deze wijzigingen maken onderdeel uit van de financiële doorwerking van de circulaires en worden daarom niet afzonderlijk toegelicht.

9 Werken volgens Omgevingswet

De Omgevingswet geeft ons meer ruimte om samen met inwoners en ondernemers lokaal beleid te ontwikkelen ten aanzien van de gewenste inrichting van de leefomgeving. Verschillende opgaven die spelen kunnen we door de komst van deze wet beter in hun onderlinge samenhang beoordelen. Om op deze wijze tot kern- of gebiedsgerichte afwegingen en keuzes te komen.

Vroegtijdig samenwerken met de omgeving is een uitnodiging die in de wet besloten ligt: onze inwoners, ondernemers en belangenorganisaties kunnen inbreng hebben bij de totstandkoming van de omgevingsvisie, het omgevingsplan en grote projecten. Hiermee hopen we de kwaliteit van de besluitvorming te vergroten. Initiatiefnemers krijgen meer verantwoordelijkheid om draagvlak te verwerven voor nieuwe ontwikkelingen. Met de aanvraag van vergunningen streven we op onze beurt een snellere besluitvorming na.

De komende periode passen we de gemeentelijke dienstverlening en onze werkprocessen aan. Dit geldt ook voor onze informatievoorziening. We sluiten aan op het landelijke digitale stelsel DSO. Dit wordt het centrale loket waar inwoners en ondernemers informatie vinden over de mogelijkheden die er zijn voor ontwikkelingen en de regels die gelden voor verschillende gebieden. Ook dienen initiatiefnemers hier hun aanvragen voor vergunningen en meldingen in. Ons streven is om op de landelijke invoeringsdatum van de Omgevingswet te voldoen aan de wettelijke minimumeisen die daaraan worden gesteld. Daarnaast hebben we het voornemen het tijdelijk omgevingsplan ruim voor de wettelijke deadline van 2030 om te zetten naar een volwaardig en integraal omgevingsplan.

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Ruimtelijke ordening	738	5	733	-150	0	-150	588	5	583
Wonen en bouwen	1.653	1.078	575	0	0	0	1.653	1.078	575
Totaal programma's	**2.391**	**1.083**	**1.308**	**-150**	**0**	**-150**	**2.241**	**1.083**	**1.158**
Resultaat voor bestemming	2.391	1.083	1.308	-150	0	-150	2.241	1.083	1.158
Reservemutaties									
Mutaties reserves	0	320	-160	0	0	0	0	160	-160
Totaal reservemutaties	**0**	**320**	**-160**	**0**	**0**	**0**	**0**	**160**	**-160**
Resultaat na bestemming	2.391	1.243	1.148	-150	0	-150	2.241	1.243	998

Mutaties programma

Ruimtelijke ordening	Bedrag	I/S	Toelichting
Soortenmanagementplan	150.000	I	De uitvoering van het Soortenmanagementplan (SMP) loopt vertraging op. Momenteel werken meerdere gemeenten gezamenlijk toe naar een aanbesteding, waarbij de gemeente Ommen als penvoerder optreedt. De aanbesteding vindt naar verwachting begin 2027 plaats. Aansluitend start het benodigde ecologische onderzoek, dat naar verwachting circa twee jaar duurt. Hierdoor worden de voor 2026 geraamde middelen niet in dat jaar besteed. Voor 2027 is reeds een budget van € 150.000 beschikbaar gesteld. Voorgesteld wordt het niet-benutte budget uit 2026 via resultaatbestemming beschikbaar te houden en in de jaarschijf 2028 opnieuw beschikbaar te stellen.

10 Financieel Vitaal

In financieel opzicht zijn we een gezonde gemeente en willen we dit blijven. Dit is belangrijk om onze plannen in de toekomst te kunnen uitvoeren. Onze inkomsten en uitgaven zijn in balans, onze reservepositie is op orde en onze schuldenlast is afgenomen. Deze stevige financiële basis willen we de komende periode behouden. Als een goede rentmeester willen we de beschikbare middelen beheren en benutten. We bouwen daarbij voort op de bestaande ambities. Onze begroting is structureel sluitend.
Onze financiën zijn transparant. We zijn duidelijk over onze inkomsten en uitgaven en we geven inzicht in de financiële mogelijkheden. De financiële risico's zijn toegenomen. De lange termijn effecten van de Coronacrisis en de oorlog in Oekraïne zijn onbekend. De inflatie is hoog waardoor de kosten voor producten en diensten sterk stijgen. Verder is er voor gemeenten al een reeks van jaren onzekerheid omtrent de hoogte van de Algemene Uitkering van het gemeentefonds, terwijl er een aantal langjarige maatschappelijke opgaven bij zijn gekomen. Vanaf 2026 ziet ook onze gemeente de Rijksinkomsten fors teruglopen. We stellen de gemeenteraad telkens in staat de verschillende ambities, urgenties en belangen af te wegen en bij tegenvallende inkomsten prioriteiten te stellen binnen het beschikbare financiële kader. Het ambitieniveau waarmee we uitvoering kunnen geven aan grote landelijke opgaven is mede afhankelijk van de budgetten die het rijk hiervoor ter beschikking stelt. Bij een samenloop van initiatieven uit de samenleving die ambtelijke ondersteuning vergen, maken we keuzes, zodat we onze kerntaken kunnen blijven vervullen. We respecteren waar dit kan de al gemaakte afspraken met partijen met wie we samenwerken.

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur	125	0	125	0	0	0	125	0	125
Resultaat rek. baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	31	0	31	0	0	0	31	0	31
Treasury	0	244	-244	0	0	0	0	244	-244
Overige baten en lasten	79	0	79	-30	0	-30	49	0	49
Overige baten en lasten	0	16	-16	0	0	0	0	16	-16
Totaal programma's	**235**	**260**	**-25**	**-30**	**0**	**-30**	**205**	**260**	**-55**
Resultaat voor bestemming	235	260	-25	-30	0	-30	205	260	-55
Reservemutaties									
Mutaties reserves	710	2.197	-743	0	0	0	710	1.453	-743
Totaal reservemutaties	**710**	**2.197**	**-743**	**0**	**0**	**0**	**710**	**1.453**	**-743**
Resultaat na bestemming	945	1.713	-768	-30	0	-30	915	1.713	-798

Mutaties programma

De verwerking van de mei- en septembercirculaire 2026 leidt tot mutaties binnen dit programma. Deze wijzigingen maken onderdeel uit van de financiële doorwerking van de circulaires en worden daarom niet afzonderlijk toegelicht.

11 Dekkingsmiddelen

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Treasury	-222	0	-222	-70	0	-70	-292	0	-292
Treasury	0	220	-220	0	60	-60	0	280	-280
OZB Woningen	205	2.784	-2.579	0	0	0	205	2.784	-2.579
OZB niet-woningen	212	4.057	-3.845	0	0	0	212	4.057	-3.845
Belastingen overig	90	80	10	0	0	0	90	80	10
Alg.uitkering + uitk.gem.fonds	-160	47.861	-48.021	248	730	-482	88	48.591	-48.503
Economische ontwikkeling	0	25	-25	0	0	0	0	25	-25
Economische promotie	10	107	-97	0	0	0	10	107	-97
Riolering	0	3.806	-3.806	0	0	0	0	3.806	-3.806
Afval	4	0	4	0	0	0	4	0	4
Afval	0	2.163	-2.163	0	0	0	0	2.163	-2.163
Begraafplaatsen en crematoria	0	503	-503	0	0	0	0	503	-503
Totaal programma's	**139**	**61.606**	**-61.466**	**178**	**790**	**-612**	**317**	**62.396**	**-62.078**
Resultaat voor bestemming	139	61.606	-61.466	178	790	-612	317	62.396	-62.078
Reservemutaties									
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal reservemutaties	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	139	61.606	-61.466	178	790	-612	317	62.396	-62.078

Mutaties programma

De extra bijdragen vanuit de mei- en septembercirculaire zijn, waar mogelijk, direct verwerkt binnen de budgetten van de betreffende programma's. Onderstaande tabel toont daarom uitsluitend het resterende netto effect van deze aanvullende rijksmiddelen.

Alg.uitkering + uitk.gem.fonds	Bedrag	I/S	Toelichting
Algemene uitkering	100.000	I	Op basis van definitief vastgestelde maatstaven voor de algemene uitkering over 2024 en 2025 ontvangen we een nabetaling uit het gemeentefonds. De definitieve gegevens wijken positief af van de eerder gehanteerde voorlopige maatstaven. Hierdoor ontstaat een incidenteel voordeel.

Meicirculaire 2026 algemene uitkering	322.000	I	In juni 2026 is de raad geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire 2026. De financiële gevolgen nemen we mee in deze najaarsnota.
Rente financiering	130.000	I	De rentelasten voor langlopende leningen worden naar beneden bijgesteld, doordat het aantrekken van aanvullende korte- en langlopende financiering vanwege de gunstige liquiditeitspositie niet noodzakelijk blijkt. Daarnaast vallen de rentebaten hoger uit dan oorspronkelijk geraamd. Dit wordt veroorzaakt door een hoger gemiddeld saldo bij het schatkistbankieren, waardoor een hogere rentevergoeding wordt ontvangen. Op basis van de actuele ontwikkelingen worden de rentelasten verlaagd en de rentebaten verhoogd.
Septembercirculaire 2026 algemene uitkering	-279.000	I	De septembercirculaire 2026 leidt tot een actualisatie van de algemene uitkering door accresontwikkelingen, taakmutaties en overige fondsaanpassingen. De rijksbijdrage voor 2026 wordt hierdoor lager.

12 Overhead

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Beheer ov. gebouwen en gronden	8	0	8	0	0	0	8	0	8
Overhead	12.445	45	12.400	132	18	114	12.577	63	12.514
Totaal programma's	**12.453**	**45**	**12.408**	**132**	**18**	**114**	**12.585**	**63**	**12.522**
Resultaat voor bestemming	12.453	45	12.408	132	18	114	12.585	63	12.522
Reservemutaties									
Mutaties reserves	41	1.525	-742	0	0	0	41	783	-742
Totaal reservemutaties	**41**	**1.525**	**-742**	**0**	**0**	**0**	**41**	**783**	**-742**
Resultaat na bestemming	12.494	828	11.666	132	18	114	12.626	846	11.780

Mutaties programma

Overhead	Bedrag	I/S	Toelichting
Arbodienstverlening en overige overheadkosten	-30.000	I	De kosten voor arbodienstverlening vallen in 2026 hoger uit dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door een aantal langdurige verzuimdossiers waarvoor, in het kader van de Wet verbetering poortwachter, extra inzet van de bedrijfsarts en aanvullende arbodienstverlening noodzakelijk is. Daarnaast brengt de groei van de organisatie in de afgelopen jaren hogere overheadkosten met zich mee. Deze ontwikkeling wordt in 2026 incidenteel verwerkt. Bij de Zomernota 2027 en de Kadernota 2028 wordt beoordeeld in hoeverre sprake is van een structurele kostenontwikkeling en of aanpassing van de budgetten noodzakelijk is.
Informatisering	-35.500	I	De incidentele lasten vallen hoger uit dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de invoering van het nieuwe zaaksysteem Djuma, waarbij het oude systeem Join gedurende een overgangsperiode gelijktijdig in gebruik bleef. Daarnaast zijn de kosten voor kennis- en informatievoorziening hoger door een organisatiebrede pilot met Wolters Kluwer, waarbij nog niet alle bestaande SDU-abonnementen konden worden beëindigd.

Inkoopuren SSC ONS	-15.000	I	Voor adviezen over inkopen en aanbestedingen van SSC ONS wordt een overschrijding van circa € 15.000 verwacht (150 uur à € 100). Deze overschrijding wordt veroorzaakt doordat intern meer aandacht is voor zorgvuldig en rechtmatig aanbesteden. Hierdoor wordt vaker gebruikgemaakt van de professionele ondersteuning en begeleiding van SSC ONS.
Verhoging vergoeding woon-werkverkeer en dienstreizen	-23.250	S	Het personeelshandboek bepaalt dat de vergoeding voor woon-werkverkeer het bedrag is dat de Belastingdienst maximaal toestaat. In 2026 is dat bedrag bepaald op € 0,25. Dat is een verhoging van € 0,02 ten opzichte van de jaren ervoor.

13 Vennootschapsbelasting

Afwijkingen

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Vennootschapsbelasting (VpB)	89	0	89	0	0	0	89	0	89
Totaal programma's	**89**	**0**	**89**	**0**	**0**	**0**	**89**	**0**	**89**
Resultaat voor bestemming	89	0	89	0	0	0	89	0	89
Reservemutaties									
Mutaties reserves	0	150	-75	0	0	0	0	75	-75
Totaal reservemutaties	**0**	**150**	**-75**	**0**	**0**	**0**	**0**	**75**	**-75**
Resultaat na bestemming	89	75	14	0	0	0	89	75	14

Totaaloverzicht baten en lasten per programma

Programma	Begroting 2026			Begrotingsmutaties Najaarsnota 2026			Bijgestelde begroting 2026		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01 Eff.samenw. bestuur&omgevin	1.822	0	1.822	303	0	303	2.125	0	2.125
02 Positieve gezondheid/partic	37.224	10.142	27.082	-545	0	-545	36.680	10.142	26.537
03 Betaalbaar bouwen	8.340	8.085	255	138	0	138	8.478	8.085	394
04 Vitale econ./kernen/landsch	15.869	13.939	1.930	20	156	-137	15.889	14.095	1.793
05 Bereikbaar & verkeersveilig	490	30	460	-150	0	-150	340	30	310
06 Duurzaam&toekomstbestendig	6.722	2.867	3.855	16	0	16	6.738	2.867	3.871
06 Duurzaam&toekomstbestendig	0	100	-100	0	0	0	0	100	-100
07 Onderh.op orde&veilige wijk	15.790	1.250	14.541	162	1.704	-1.542	15.953	2.954	12.999
08 Transparant & toegankelijk	1.607	503	1.104	26	7	19	1.634	510	1.124
09 Werken volgens Omgevingswet	2.391	1.083	1.308	-150	0	-150	2.241	1.083	1.158
10 Financieel Vitaal	156	16	140	0	0	0	156	16	140
10 Financieel Vitaal	79	244	-165	-30	0	-30	49	244	-195
11 Dekkingsmiddelen	139	54.914	-54.775	178	730	-552	317	55.644	-55.327
11 Dekkingsmiddelen	0	6.692	-6.692	0	60	-60	0	6.752	-6.752
12 Overhead	12.453	45	12.408	132	18	114	12.585	63	12.522
13 Vennootschapsbelasting	89	0	89	0	0	0	89	0	89
Totaal programma's	**103.172**	**99.909**	**3.262**	**101**	**2.675**	**-2.574**	**103.272**	**102.584**	**688**
Resultaat voor bestemming	103.172	99.909	3.262	101	2.675	-2.574	103.272	102.584	688
Reservemutaties									
01 Eff.samenw. bestuur&omgevin	0	0	0	0	0	0	0	0	0
02 Positieve gezondheid/partic	57	2.029	-986	0	0	0	57	1.043	-986
03 Betaalbaar bouwen	194	-194	194	0	0	0	194	0	194
04 Vitale econ./kernen/landsch	110	1.349	-586	0	34	-34	110	730	-620
05 Bereikbaar & verkeersveilig	0	24	-12	0	0	0	0	12	-12
06 Duurzaam&toekomstbestendig	0	42	-21	0	0	0	0	21	-21
07 Onderh.op orde&veilige wijk	460	-777	-131	1.500	0	1.500	1.960	592	1.369
08 Transparant & toegankelijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
09 Werken volgens Omgevingswet	0	320	-160	0	0	0	0	160	-160

10 Financieel Vitaal	710	2.197	-743	0	0	0	710	1.453	-743
11 Dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12 Overhead	41	1.525	-742	0	0	0	41	783	-742
13 Vennootschapsbelasting	0	150	-75	0	0	0	0	75	-75
Totaal reservemutaties	**1.572**	**6.665**	**-3.262**	**1.500**	**34**	**1.466**	**3.072**	**4.869**	**-1.796**
Resultaat na bestemming	104.744	104.744	0	1.601	2.709	-1.108	106.345	107.453	-1.108